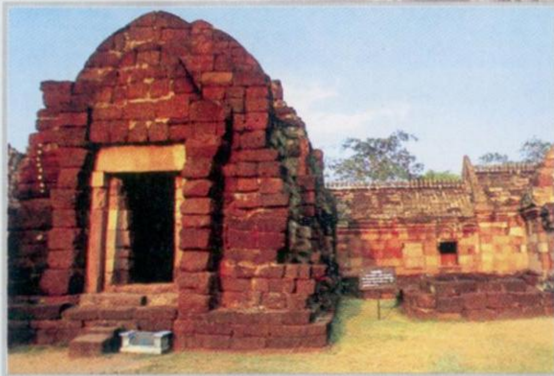
บรรณาลัย (หมายเลข ๑๔)

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้และทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาทประธาน เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สร้างด้วยศิลาแลง มีประตูทางเข้าด้านเดียว หลังคาทำเป็นรูปประทุนเรือ ภายในไม่มีรูปเคารพ อาคารลักษณะนี้เรียกว่า **"บรรณาลัย"** หมายถึง หอสมุดซึ่งเป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งเป็นสมัยสุดท้ายของการก่อสร้างปราสาทพนมรุ้ง

เวลาทำการ

เปิด ตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. ทุกวัน
ไม่เว้นวันหยุดราชการ

อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชม

ชาวไทย	บัตรราคา	บาท
ชาวต่างชาติ	บัตรราคา	บาท

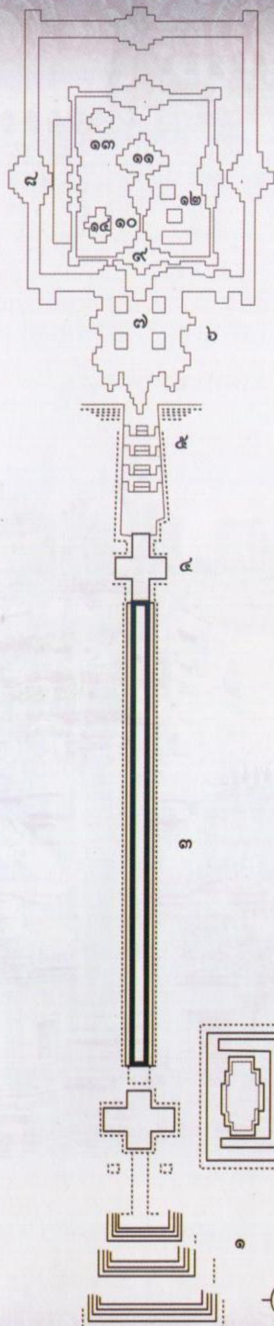
อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตู้ ปณ. ๓ ปท. นางรอง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๑๐
โทร. ๐ ๔๔๗๘ ๒๗๑๕ โทรสาร. ๐ ๔๔๗๘ ๒๗๑๗

ออกแบบ-พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์วินัย อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๑๓๙๒

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

๑. บันไดต้นทาง
๒. พลับพลา
๓. ทางดำเนิน
๔. สะพานนาคราชชั้นที่ ๑
๕. บันไดขึ้นปราสาท
๖. ลานด้านหน้าปราสาท
๗. สะพานนาคราชชั้นที่ ๒
๘. ลานปราสาท และระเบียงชั้นนอก
๙. ซุ้มประตูและระเบียงคด
๑๐. สะพานนาคราชชั้นที่ ๓
๑๑. ปราสาทประธาน
๑๒. ปราสาทอิฐ ๒ หลัง
๑๓. ปรางค์น้อย
๑๔. บรรณาลัย ๒ หลัง

แผนผังบริเวณปราสาทพนมรุ้ง

โบราณสถานในอุทยาน

บันไดต้นทาง (หมายเลข ๑)

ตั้งอยู่บริเวณตระพักเขาด้านล่างทางทิศตะวันออก ก่อด้วยศิลาแลงเป็นชั้นๆ ๓ ระดับ สุดบันไดขึ้นมาเป็น**ชาลารูปกากบาท** ปูด้วยศิลาแลง สันนิษฐานว่าเป็นฐานพลับพลาโถงสร้างด้วยไม้มุงกระเบื้อง

พลับพลา (หมายเลข ๒)

เยื้องชาลารูปกากบาทไปทางทิศเหนือ มีอาคารโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศใต้ บนฐานพลับพลามีเสาหิน ๘ ต้น ด้านข้างของอาคารมีระเบียงลักษณะเป็นห้องแคบยาวต่อเนื่องกัน มีมุขยื่นออกมา มีชาลาสำหรับขึ้นลงอยู่หน้ามุขรอบอาคาร ๓ ด้าน อาคารนี้เดิมเรียกว่า "โรงช้างเผือก" แต่ในปัจจุบันเรียกว่า "พลับพลาเปลื้องเครื่อง" สันนิษฐานว่าใช้เป็นที่พักจัดเตรียมพระองค์ สำหรับกษัตริย์หรือเจ้านายชั้นสูงที่เสด็จมาสักการะเทพเจ้าหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

านประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ทางดำเนิน (หมายเลข ๓)

เป็นทางเดินที่ต่อลงมาจากชาลารูปกากบาททอดไปยังสะพานนาค ปูพื้นด้วยศิลาแลง ขอบเป็นหินทราย สองข้างทางมีเสาหินทรายยอดคล้ายดอกบัวตูม จำนวน ๗๐ ต้น เรียกว่า "เสานางเรียง"

สะพานนาคราชชั้นที่ ๑ (หมายเลข ๔)

เป็นจุดเชื่อมทางดำเนินกับบันไดทางขึ้นปราสาท และทางลงสู่สระน้ำปากปล่องภูเขาไฟ ก่อด้วยหินทราย ผังเป็นรูปกากบาท ราวสะพานทำเป็นลำตัวของพญานาค ๕ เศียรหันหน้าออกแผ่พังพานทั้ง ๔ ทิศ พญานาคมีรัศมีเป็นแผ่นสลักลายในแนวนอน อันเป็นลักษณะศิลปกรรม **แบบนครวัด** อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ กลางสะพานสลักลายเส้นเป็นรูปดอกบัวบาน ๘ กลีบ อาจหมายถึงทิศทั้งแปดแห่งจักรวาลและเทพประจำทิศทั้งแปดในศาสนาฮินดู หรือเป็นยันต์สำหรับบวงสรวง

สะพานนาคราชมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์

บันไดขึ้นปราสาท (หมายเลข ๕)

เป็นทางเดินขึ้นไปยังลานบนยอดเขาทำเป็นบันไดหินทราย มี ๕ ชั้น ระหว่างบันไดแต่ละชั้นมีชานพักทั้งสองข้างมีฐานหินทรายรูปกรวยเจาะรูปตรงกลางติดตั้งอยู่ทุกชั้น

ลานด้านหน้าปราสาท (หมายเลข ๖)

จากชานบันไดชั้นที่ ๕ เป็นลานโล่งกว้างอยู่ด้านหน้าระเบียงคด ลานดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานซึ่งเกิดจากการถมปรับระดับพื้นที่ภูเขาเพื่อประโยชน์ใช้สอย ลักษณะเป็นยกพื้นเตี้ยๆ รูปกากบาทก่อด้วยศิลา และผังรูปกากบาทนี้ทำให้เกิดช่องทางเดินและช่องสี่เหลี่ยมคล้ายสระเล็กๆ ๔ ช่อง

สะพานนาคราชชั้นที่ ๒ (หมายเลข ๗)

สะพานนาคราชช่วงนี้มีผังและรูปแบบเหมือนกับสะพานนาคราชชั้นที่ ๑ แต่มีขนาดย่อมกว่า ตรงกลางของสะพานมีภาพสลักรูปดอกบัวบาน ๘ กลีบเช่นเดียวกัน

ลานปราสาทและระเบียงชั้นนอก (หมายเลข ๘)

ก่อนเข้าสู่ชั้นในสุดของปราสาทพนมรุ้ง มีระเบียงชั้นนอกล้อมอยู่อีกชั้นหนึ่ง ปัจจุบันมองเห็นเป็นทางเดินโล่งยกพื้นเตี้ยๆ พื้นปูด้วยศิลาแลง สันนิษฐานว่าเดิมคงจะเป็นระเบียงโถงหลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง เพราะพบแนวเสาและเศษกระเบื้องดินเผาจำนวนมาก

ซุ้มประตูและระเบียงชั้นใน (หมายเลข ๙)

ก่อนถึงตัวปราสาทประธาน มีระเบียงคดล้อมเป็นกำแพงชั้นในก่อเป็นห้องยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแต่ไม่สามารถเดินทะลุถึงกันได้ เพราะมีผนังกั้นเป็นช่วงๆ กึ่งกลางระเบียงคด มีซุ้มประตูหรือโคปุระทั้ง ๔ ด้าน ผนังด้านนอกมีหน้าต่างหลอกทั้ง ๔ ด้าน หน้าบันของระเบียงคดด้านทิศตะวันออกเป็นภาพฤาษี สันนิษฐานว่าหมายถึงพระศิวะในปางผู้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ และอาจหมายรวมถึงนเรนทราทิตย์ผู้สร้างปราสาทพนมรุ้งแห่งนี้ด้วย

สะพานนาคราชชั้นที่ ๓ (หมายเลข ๑๐)

สะพานนาคราชชั้นนี้เชื่อมระหว่างซุ้มประตูกลางของระเบียงคดชั้นในกับมณฑปปราสาทประธาน มีลักษณะเหมือนกับสะพานนาคราชชั้นที่ ๑ และ ๒ แต่เล็กกว่า

ปราสาทประธาน (หมายเลข ๑๑)

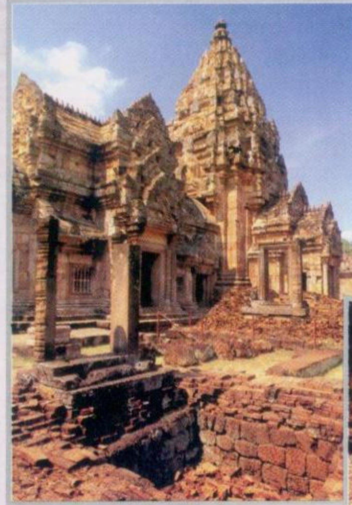
ตั้งอยู่เป็นศูนย์กลางศาสนสถาน สร้างด้วยศิลาทรายสีชมพู มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม มีมุขยื่นออกมา ๓ ด้านทางด้านหน้าทิศตะวันออกมีห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียกว่ามณฑป มีฉนวนเชื่อมระหว่างปราสาทประธานกับมณฑป ปราสาทประธานนี้เชื่อว่าสร้างโดยนเรนทราทิตย์อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ภายในเรือนธาตุมีห้อง"ครรภคฤหะ" เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพที่สำคัญที่สุดเชื่อว่าน่าจะเป็น ศิวลึงค์ ซึ่งแทนองค์พระศิวะ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียงท่อโสมสูตร คือ ร่องน้ำมนต์ที่ใช้รับน้ำสรงจากการสักการะศิวลึงค์

ปราสาทประธานตกแต่งลวดลายจำหลักประดับตามส่วนต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นภาพเล่าเรื่องเทพเจ้าในศาสนาฮินดู เช่น หน้าบันภาพศิวนาฏราช (ทรงฟ้อนรำ) ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ภาพในวรรณคดีอินเดียเรื่อง รามายณะ (รามเกียรติ์) มหาภารตะ ภาพเทพประจำทิศ ภาพเล่าเรื่องชีวประวัติของนเรนทราทิตย์ ภาพพิธีกรรม ภาพชีวิตประจำวันของฤาษี เป็นต้น

ปราสาทอิฐ ๒ หลัง (หมายเลข ๑๒)

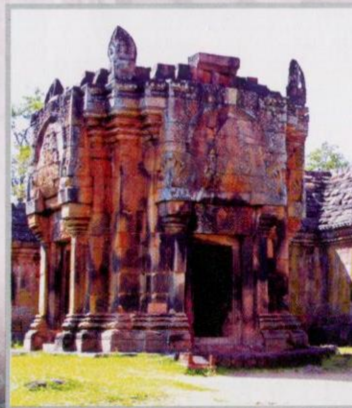
ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาทประธาน มีฐานอาคารก่อด้วยอิฐอยู่ ๒ หลัง ปราสาทอิฐทั้ง ๒ หลังนี้ สันนิษฐานว่าน่าจะมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ นับเป็นสถาปัตยกรรมที่มีอายุเก่าที่สุดบนเขาพนมรุ้ง

ปรางค์น้อย (หมายเลข ๑๓)

ตั้งอยู่ใกล้กับปราสาทประธานทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ก่อสร้างด้วยศิลาทรายกรุผนังด้านในด้วยศิลาแลง มีประตูทางเข้าทางเดียวคือด้านทิศตะวันออก ภายในห้องมีแท่นฐานหินทรายสำหรับประดิษฐานรูปเคารพ หน้าบันด้านทิศตะวันออกสลักเป็นรูปพระกฤษณะยกเขาโควรรธนะอยู่ท่ามกลางลวดลายพันธุ์พฤกษา กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ปราสาทพนมรุ้ง ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ในท้องที่ตำบลตาเป๊ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นโบราณสถานศิลปะลพบุรีที่มีความงดงามและมีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

ศาสนสถานแห่งนี้ สร้างขึ้นเพื่อถวายแด่องค์พระศิวะ เทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย เขาพนมรุ้งและปราสาทบนยอดเขา จึงเปรียบเสมือนเขาไกรลาสอันเป็นที่ประทับของพระศิวะ และยังเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์กลางจักรวาลอีกด้วย กลุ่มอาคารบนยอดเขามีการก่อสร้างหลายยุคสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๘

ชื่อ **"พนมรุ้ง"** มาจากภาษาเขมรว่า "วนํรุง" แปลว่าภูเขาอันกว้างใหญ่ โดยคำนี้ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกอักษรขอมพบที่ปราสาทพนมรุ้ง และยังปรากฏชื่อผู้สร้างปราสาท คือ **"นเรนทราทิตย์"** เชื้อสายราชวงศ์มหิธรปุระผู้เกี่ยวข้องเป็นพระญาติกับพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ ผู้สร้างปราสาทนครวัด

กรมศิลปากรได้ดำเนินการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งโดยประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทพนมรุ้งในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ และได้ดำเนินการบูรณะปราสาทระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๓๑ ต่อมาได้ประกาศขอบเขตโบราณสถานเนื้อที่ ๔๕๑ ไร่ ๑๑ ตารางวา ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๓ ตอนที่ ๑๔๑ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ และกรมศิลปากรได้จัดตั้งโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ขึ้นและเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด

The Two Bannalais (Number 14)

To the southeast and northeast of the principal tower are the remains of laterite rectangular buildings. Each has only one entrance with an arched roof. There are no sacred images. This kind of structure is known as a "Bannalai" or a library which used to store holy scriptures. The two bannalais were built in the 13th century A.D., the last period of Prasat Phnom Rung's construction.

Operating hours

open : 6.00 a.m. - 6.00 p.m.

Admission fee : Baht

Phnom Rung Historical Park PO box 3, Nong Rong Post Office, Chalerm Phra Khiat District, Buriram Province. 31110

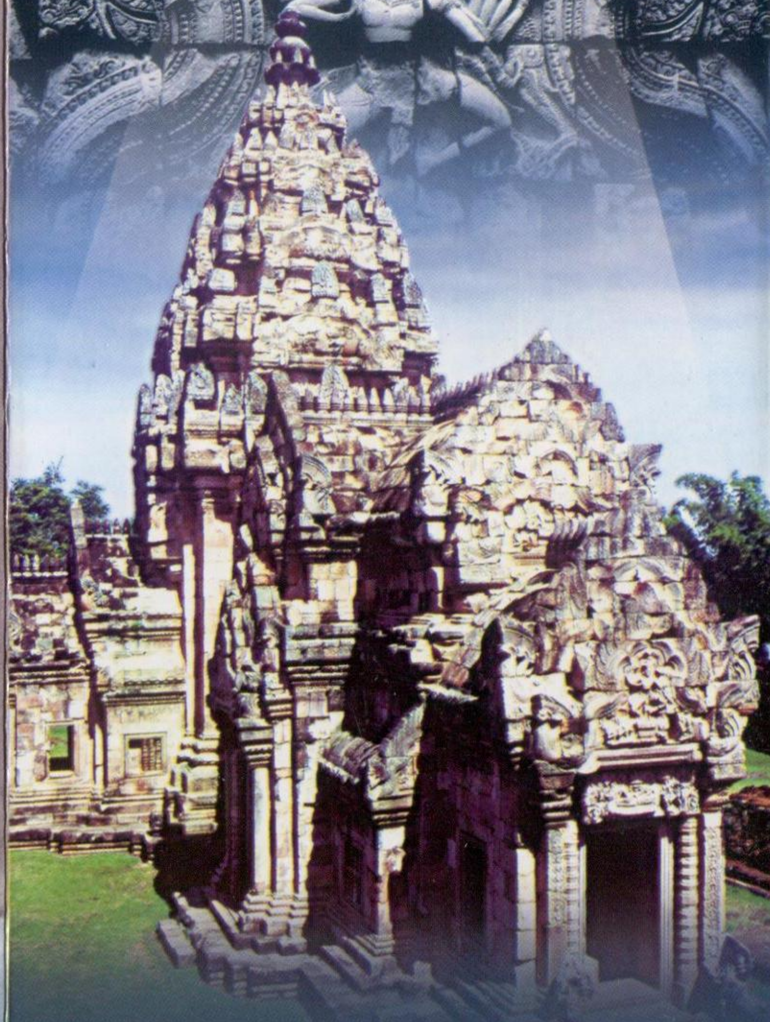
Tel. 0 4478 2715 Fax. 0 4478 2717

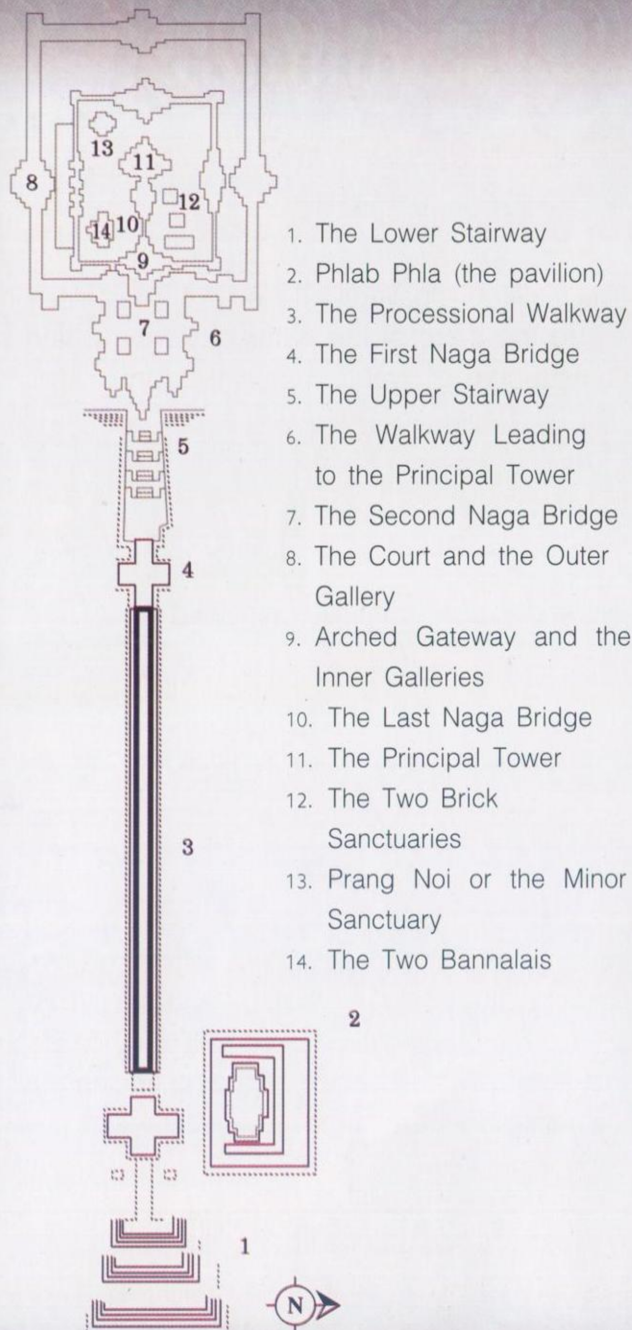
Printed and Designed By Vinaiprinting Muang District, Buriram Province

Tel./Fax. 0 4461 1392

PHNOM RUNG HISTORICAL PARK

The Plan of Prasat Phnom Rung

ANCIENT MONUMENTS IN PHN

The Lower Stairway (Number 1)

The lower stairway leads from the eastern slope of the hill to the first cruciform platform. It was built of laterite and divided into three levels. The platform is paved with blocks of laterite assumed to be the base of the outer gateway, which was constructed of wood with a tile roof.

Phlab Phla or the pavilion (Number 2)

To the north of the first cruciform platform is a rectangular structure facing the south. The remains of eight sandstone pillars were the foundation of the base of the pavilion. The pavilion has a long narrow gallery and an antechamber with doorways and steps to the northern, western, and eastern side.

The building used to be called "White Elephant House" but is now known as the "changing pavilion" because it is believed to have been used by kings and royal family members for changing attire before the performing rituals.

The Processional Walkway (Number 3)

Connecting the first cruciform platform and the first naga bridge, the processional walkway is paved with blocks of laterite and bordered with sandstone. Seventy sandstone posts with tops of lotus buds are set along the way.

The First Naga Bridge (Number 4)

The first naga bridgs joins the processional walkway, the upper stairway, and the walkway leading to the sacred pool, which was once the volcano's crater. It is a cruciform platform with rails carved in the shape of a serpent with five heads, facing in four directions. Its motifs are in the "Angkor Wat Style" dated to the 12th century A.D. In the centre of the bridge was carved an eight petalled lotus motif. The bridge represents the connection between heaven and earth.

The Upper Stairway (Number 5)

The upper stairway leads to the top of the hill. The stairs are divided into 5 sets. Each set has terraces on both sides. On all the terrance floors are conical sandstone bases with holes.

The Wallway Leading to the Principal Tower (Number 6)

From the upper stairway is a wide laterite terrace. The terrace stands on the base which was levelled. The cruciform shape of the terrace forms four small pools and walkways.

The Second Naga Bridge (Number 7)

The second naga bridge has the same cruciform plan as the first one but is smaller. The central area of the bridge was carved with the eight petalled lotus motif.

The Court and the Outer Gallery (Number 8)

Before reaching the principal tower, there was the outer gallery. However, its remains are lines of columns and numerous tiles. It is assumed that it was a wooden gallery with a tile roof. At present, it is an open walkway with a raise floor paved with blocks of laterite.

Arched Gateway and the Inner Galleries (Number 9)

The inner galleries were built as the wall around the principal tower. The galleries are long, narrow rectangular rooms divided into cells. The inner galleries have arched gateways on all four sides. The outer walls of the galleries were carved as false windows. The pediment over the doorway of the eastern gallery was carved with the sculpture of a hermit. The hermit is assumed to be an avatar of Shiva as the healer, or probably referred to the creator of Prasat Phnom Rung - Narendraditya.

The Last Naga Bridge (Number 10)

The last naga bridge links the middle arched gateway of the inner galleries with the antechamber of the principal tower. It is similar to the previous naga bridges.

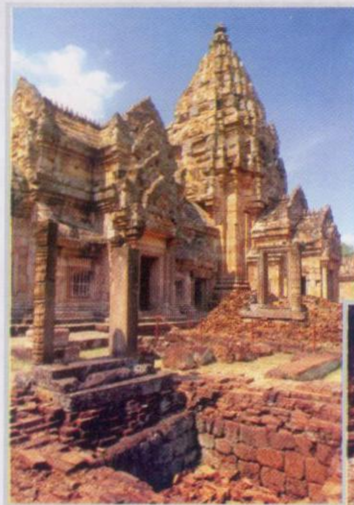
The Principal Tower (Number 11)

The principal tower is the centre of the ancient shrine. Constructed from pink sandstone, the tower has a square plan with indented corners. Double porches were built in the north, south, and west of the tower. To the east of the tower is a rectangular room called "Mandapa" (or an antechamber) connected to the tower by an annex. It is believed that the tower was built by Narendraditya in the 12th century A.D. In the main temple, there is the "garbhagrha" or the inner sanctum. It is assumed to have enshrined the linga, phallic symbol of Shiva. However, only the "Somasutra" or the water conduit used to drain away sacred water during religious rites remains. Most of the tower's motifs were sculpted with stories of Hindu divinities such as dancing Shiva (or Shiva Nataraja) pediment, and the reclining vishnu lintel. Other motifs are from the Ramayana, religious rites, directional gods, Narendraditya's biography, and hermit's daily activities.

The Two Brick Sanctuaries (Number 12)

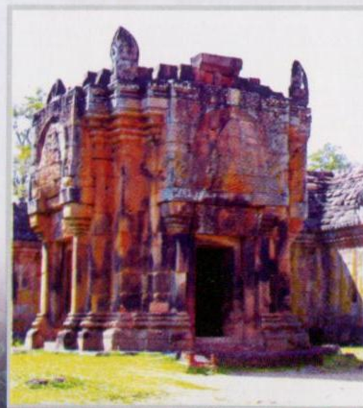
To the northeast of the principal tower are the remains of the two brick sanctuaries. The sanctuaries were built around the 10th century A.D. and are the oldest structures in Phnom Rung.

Prang Noi or the Minor Sanctuary (Number 13)

Near the principal tower in the southwest is a minor sanctuary or Prang Noi. It was built of sandstone in a square plan with indented corners and made of sandstone. The inner wall is covered with laterite. The only entrance is in the east. In the sanctuary, there is a sandstone altar for holding sacred image. Its pediment in the east depicts Krishna lifting a mountain among floral motifs. The sanctuary date back to the 11th century A.D.

PHNOM RUNG HISTORICAL PARK

Prasat Phnom Rung is situated on the top of an extinct volcano, Phnom Rung, at Tapek Sub district, Chalerm Phra Khiat District, Buriram Province. It is one of the most beautiful and important Khmer ancient monuments in Thailand.

This religious monument was devoted to Shiva, one of the supreme divinities of Hindu religion. Therefore, Phnom Rung hill and its sanctuary are symbols of the mountain Kailasa with Shiva's patheon, and symbolizes the centre of the universe. The monuments on Phnom Rung were built between the 10th and 13th centuries A.D.

The name "Phnom Rung" is from an ancient Khmer word, "Vnam Rung" in Khmer inscriptions, and means "the vast mountain". The inscriptions founded in the area also give the name of Prasat Phnom Rung's creator : Narendraditya. He was a descendant of the Mahidharapura dynasty and related to King Suryavarman II, the creator of Angkor Wat.

The Department of Fine Arts has undertaken the restoration of Prasat Phnom Rung since the declaration of the ancient monument of Phnom Rung in the Government Gazette, volume 52, section 75, dated 8th March 1935. Major restoration was carried out between 1971 and 1988.Then the Department of Fine Arts declared its boundry, about 178 acres, in the Government Gazette, volume 93, section 141, dated 9th November 1976, and organized the Phnom Rung historical park project which was officially opened by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn on 21st May, 1988.